

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie ze skargi D. S. o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 czerwca
2019 r., sygn. akt V ACa (...) wydanego w sprawie
z powództwa D. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Rzecznikowi Praw Obywatelskich i A. B.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 maja 2021 r.,
zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 września 2019 r., sygn. akt V ACa (...),

**1) oddała zażalenie, nie obciążając jej kosztami postępowania
na rzecz przeciwników;**

**2) przyznaje ze środków Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego
w (...)) na rzecz radcy prawnego P. W. kwotę 1380 (jeden tysiąc
trzysta osiemdziesiąt) zł powiększoną o należny podatek od
towarów i usług z tytułu pomocy prawnej udzielonej skarżącej z
urzędu w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 20 lipca 2019 r. D. S. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 czerwca 2019 r. w sprawie V ACa (...) z powództwa D. S. przeciwko A. B. i Skarbowi Państwa - Rzecznikowi Praw Obywatelskich o ochronę dóbr osobistych i zapłatę. W uzasadnieniu podniosła, że zarówno w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, jak i przed Sądem drugiej instancji została pozbawiona możliwości działania i właściwej reprezentacji (art. 401 pkt 2 k.p.c.).

Postanowieniem z dnia 25 września 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił powyższą skargę jako nieopartą na ustawowej podstawie wznowienia wobec stwierdzenia, że nie wystąpiła przywołana przez skarżącą przesłanka wznowienia polegająca na pozbawieniu jej możliwości działania w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. W apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji powódka kwestionowała prawidłowość nieuwzględnienia jej wniosku o odroczenie rozprawy z dnia 4 sierpnia 2017 r. (k. 246-249). Sąd Apelacyjny odniósł się do tego zarzutu w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 czerwca 2019 r. uznając, że nie wystąpiły przesłanki obligatoryjnego odroczenia rozprawy z art. 214 § 1 k.p.c., skoro skarżącą, wnosząc o odroczenie rozprawy, powoływała się na chęć uczestnictwa w równoległe toczącym się wydarzeniu kulturalnym, nie zaś na jakiegokolwiek nadzwyczajne wydarzenia lub przeszkodę nie do przewyciężenia w rozumieniu tego przepisu (k. 429).

Z części akt dotyczących postępowania apelacyjnego w powyższej sprawie wynika, że w dniu 8 maja 2019 r. Sąd drugiej instancji uwzględnił wniosek powódki o odroczenie rozprawy odwoławczej wobec niemożności skontaktowania się przez powódkę z pełnomocnikiem z urzędu, ustanowionym dla niej w dniu 16 kwietnia 2019 r. Na kolejny termin rozprawy apelacyjnej wyznaczony na dzień 12 czerwca 2019 r. skarżąca nie stawiała się mimo prawidłowego zawiadomienia, natomiast pełnomocnik skarżącej z urzędu uczestniczył w rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku. Skarżąca nie została zatem pozbawiona możliwości działania; była także należycie reprezentowana przez radcę prawnego P. W. ustanowionego w oparciu o

postanowienie Sądu Okręgowego i wyznaczonego przez organ samorządu radcowskiego zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W zażaleniu na odrzucenie skargi skarżąca podniosła, że zaistniały przesłanki do wznowienia postępowania przewidziane w art. 401 pkt 2 k.p.c., ponieważ Sądy obu instancji zaniechały odroczenia rozprawy mimo wniosków powódki, naruszając w ten sposób art. 214 § 1 k.p.c. Wyraziła także wątpliwości co do prawidłowości ustanowienia dla niej pełnomocników z urzędu i prawidłowości wykonywania przez nich tej funkcji. Wniosła o uchylenie o zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do rozpoznania w celu merytorycznego rozpoznania skargi o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem prawnym o limitowanych podstawach, wskazanych w art. 401, 401¹ i art. 403 k.p.c., za pomocą którego możliwe jest wzruszenie prawomocnego orzeczenia sądowego wbrew zasadzie jego nienaruszalności (art. 365 § 1 k.p.c.), co oznacza, że regulujące ją normy prawne muszą być interpretowane ściśle. Jej wniesienie inicjuje dwuetapowe postępowanie, w którym najpierw sąd bada dopuszczalność skargi o wznowienie (w zależności od wyniku kontroli następuje zwrot skargi lub jej odrzucenie), a następnie po przesądzeniu dopuszczalności skargi, rozpoznaje ją merytorycznie i wydaje stosowne rozstrzygnięcie.

Zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c., sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisane terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że skarga o wznowienie nie jest oparta na ustawowej podstawie nie tylko wtedy, gdy przytoczona przez skarżącego podstawa nie odpowiada jednej z przewidzianych w kodeksie przyczyn uzasadniających żądanie wznowienia, ale także wtedy, gdy z treści skargi i jej uzasadnienia wynika wprost i niewątpliwie, że podstawa wznowienia w rzeczywistości nie wystąpiła (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 48, z dnia 25 października 2006 r., III CZ 65/06, niepubl., z dnia 27 października 2006 r., I CZ 43/06, nie publ., z dnia 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, niepubl., z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZ 1/07, niepubl., z dnia

30 maja 2007 r., IV CZ 22/07, niepubl., z dnia 21 września 2007 r., V CZ 88/07, niepubl., z dnia 9 maja 2008 r., II PZ 65/07, OSNP 2009, nr 17-18, poz. 233, z dnia 13 lutego 2009 r., II CZ 97/08, nie publ., z dnia 14 maja 2009 r., I CZ 20/09, niepubl., z dnia 8 października 2009 r., II CZ 51/09, nie publ., z dnia 6 listopada 2009 r., I CZ 57/09, niepubl., z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 27/10, niepubl., z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10, nie publ., z dnia 5 listopada 2010 r., I CZ 107/10, niepubl., z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UZ 10/11, niepubl., z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UZ 6/11, niepubl., z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, niepubl., z dnia 10 października 2012 r., I CZ 104/12, nie publ., z dnia 29 listopada 2012 r., II CZ 132/12, niepubl. i z dnia 28 lutego 2014 r., IV CZ 126/13, niepubl.).

Zgodnie z art. 401 pkt 2 k.p.c., można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli strona nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania. Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, powinna być dokonywana przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy, poczynając od rozważenia, czy nastąpiło naruszenie określonych przepisów procesowych, następnie ustalić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość działania strony w tym postępowaniu oraz czy pomimo istnienia tych okoliczności strona mogła dochodzić lub bronić swych praw w postępowaniu. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych przesłanek można przyjąć, że strona została pozbawiona możliwości działania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2018 r., V CZ 69/18, niepubl.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się przy tym, że strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwiła, a nie tylko utrudniła lub ograniczyła popieranie dochodzonych żądań lub obronę praw przed sądem (zob. postanowienie SN z 31.01.2019 r., V CZ 95/18, niepubl.).

Oceniając w tym kontekście zarzuty zażalenia należy podnieść, że Sąd Apelacyjny prawidłowo przyjął, iż w okolicznościach sprawy nie wystąpiły podstawy wznowienia postępowania wskazane w art. 401 pkt 2 k.p.c. Z akt sprawy wynika, że na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym w (...) w dniu 12 czerwca 2019 r., bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku przez ten Sąd, powódka była reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu radcę prawnego P. W., który podejmował w jej imieniu

czynności procesowe, w tym zgłaszał zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 § 2 k.p.c. i popierał apelację powódki (k. 415-416 akt). Umocowanie pełnomocnika do reprezentowania powódki w sprawie wynika z postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 5 lutego 2018 r. (k. 272) o ustanowieniu dla niej pełnomocnika z urzędu i pisma Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 16 kwietnia 2019 r. (k. 395). Niestawiennictwo powódki na rozprawę odwoławczą oraz nieuwzględnienie jej wniosku o kolejne odroczenie rozprawy nie pozbawiły zatem powódki możliwości działania w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. Pełnomocnik procesowy reprezentuje stronę w postępowaniu sądowym, działa za nią i chroni jej interesy oraz prawa, a jego czynności są uważane za czynności samej strony. Zarzuty powódki odnoszące się do prawidłowości działania jej pełnomocnika oraz ewentualnych zaniechań jego lub Okręgowej Rady Izby Radców Prawnych w zakresie komunikacji z powódką nie mogą być kwalifikowane jako pozbawienie jej możliwości działania lub nienależyta reprezentacja powódki w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 r., sygn. akt II PZ 41/11, z dnia 20 marca 2015 r., sygn. akt II CZ 108/14, z dnia 15 lutego 2018 r., sygn. akt I CZ 15/18, z dnia 21 września 2018 r. i z dnia 20 marca 2019 r., V CZ 108/18 - niepubl.).

Z przedstawionych powodów orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.). O kosztach postępowania zażaleniowego Sąd Najwyższy orzekł w oparciu o art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c. z uwagi na charakter niniejszej sprawy oraz trudną sytuację majątkową powódki. Pełnomocnikowi skarżącej z urzędu Sąd Najwyższy przyznał wynagrodzenie zgodnie z § 16 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 14 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 w zw. z § 8 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 68).